

Ruskeasuon raitiovaunu- ja linja-autovarikon hankesuunnitelma

265/08.00.00.03/2020 [Ruskeasuon raitiovaunu- ja bussivarikon hankesuunnitelma]

Hallitus § 209

Esittelijä Toimitusjohtaja Suvi Rihtniemi
Valmistelija Osastonjohtaja Tero Anttila, p. 4766 4305 ja
ryhmäpäällikkö Mika Häyrynen, p. 4766 4295

Helsingin kaupungin liikennelaitos (HKL) pyytää Helsingin seudun liikenne - kuntayhtymän (HSL) lausuntoa Ruskeasuon raitiovaunu- ja linja-autovarikon hankesuunnitelmasta.

HKL pyytää HSL:n näkemyksen

- 1. raitiotievarikon tarpeellisuudesta*
- 2. suunnitellusta toteutusratkaisusta*
- 3. HSL:n sitoutumisesta raitiotievarikon kustannuksiin, mikä sisältää muutoksia nykyiseen bussivarikkoon*

Johdanto

HKL on laatinut raitiotievarikkojen kehittämissuunnitelman vuosille 2019-2035. Raitioliikenteen laajentumisen varautumiseksi esitetään, että päävarikoina kehitetään Ruskeasuon ja Koskelan varikoita. Osana kehittämissuunnitelmaa HKL:n tytäryhtiö Ruskeasuon Varikkokiinteistöt Oy on laatinut Ruskeasuon raitiovaunu- ja bussivarikon kehittämisen hankesuunnitelman. Hankkeen urakoitsijan valinta on tarkoitus tehdä tammikuussa 2021. Varsinaisen rakentamisen arvioidaan toteutuvan vuosien 2021 – 2023 välisenä aikana siten, että varikko olisi valmis vuoden 2023 lopussa.

HKL:n kehittämissuunnitelmassa on todettu, että Ruskeasuon alueelle saadaan mahtumaan kahdessa kerroksessa 95-130 raitiovaunua ja 200 - 220 linja-autoa. Raitiovaunuvarikko sisältää raitiovaunujen säilytyshallin, huolto-, tekniset- ja sosiaalityilat, henkilökunnan pysäköintipaikat, linja-autojen pesulinjarakennuksen sekä väestönsuojan.

Tavoitteena on muuntojoustavuus eripituisten raitiovaunujen säilytyksen ja huoltotoimintojen suhteen sekä raidegeometrian väliin jäävien tilojen hyötykäyttö mahdollisuuksien mukaan. Muuntojoustavuus on huomioitu myös esim. henkilökunnan sosiaalitylojen suunnittelussa, jotta tilat voidaan jakaa eri suhteissa ilman rakennusteknisiä töitä tarpeen mukaan.

Tällä hetkellä Ruskeasuon varikko toimii linja-autovarikkona. Varikolta operoi liikennöitsijänä Helsingin Bussiliikenne Oy (Helb) n. 270 linja-auton liikenteellä. Helb:llä on Ruskeasuon varikon vuokrasopimus HKL:n kanssa voimassa vuoden 2025 loppuun saakka. Ruskeasuon varikon hankesuunnitelmassa on huomioitu myös linja-autovarikon väistötilojen rakentaminen toisaalle Ruskeasuon raitiovaunuvarikon rakennustöiden ajaksi. Hankkeen rakenteellisena muutoksena nykyinen bussien maatasossa oleva säilytyskenttä nostetaan tilalle rakennettavan raitiovaunuvarikon katolle.

Osa varikon tiloista on tällä hetkellä Helsingin kaupungin liikuntaviraston käytössä.

Varikon tarpeellisuus

1. Raitioliikenne

Ruskeasuon raitiovaunuvarikko palvelee Helsingin kehittyvää raitioliikennettä ja raitiovaunukaluston säilytysraiteiden tarve kasvaa liikenteen kehittyessä. Raitioliikenne on laajenemassa 2020-luvulla, mikä nostaa liikennöintiin tarvittavan raitiovaunukaluston määrää sekä tarvittavaa säilytyskapasiteettia. Aikataulutetuista pikaraitiotiehankkeista Vihdintien (2028), Viikin-Malmin (2030) ja Tuusulan bulevardin (arviolta 2032) pikaraitioteiden operointi ei ole mahdollista ilman varikkokapasiteetin nostoa.

Ruskeasuolle suunniteltu noin 100 raitiovaunun varikko yhdessä Koskelan raitiovaunuvarikon kanssa kasvattaa HKL:n raitioliikenteen varikkokapasiteettia siten, että kaupunkiraitioliikenteen vaunujen (122 kpl) sekä Vihdintien, Viikin-Malmin että Tuusulan bulevardin pikaraitioteiden operointiin tarvittavien pikaraitiovaunujen säilytys ja operointi on mahdollista ilman erillisiä hankekohtaisia varikkoinvestointeja. Pikaraitiohankkeiden liikennöintiin tarvittava vaunumäärä on lopullisista hankelaajuuksista riippuen yhteensä arviolta 50-55 pikaraitiovaunua.

Ruskeasuon varikko mahdollistaa monipuolisesti eri tyyppisten raitiovaunujen säilytyksen ja kunnossapidon esimerkiksi tulevan Vihdintien pikaraitiotien kaluston osalta. Nykyiset raitiovaunuvarikot Koskelassa, Töölössä ja Vallilassa ovat jo vanhoja ja osin elinkaarensa päässä. Raitiovaunuvarikoiden kehittämissuunnitelman mukaisesti nykyiset raitiovaunuvarikot korvataan Ruskeasuolle ja Koskelaan toteuttavilla uudisraitiavaunuvarikoilla. Ruskeasuon varikko mahdollistaa valmistuttuaan Koskelan varikon kehittämisen aikaiset väistöratkaisut raitiovaunukaluston kunnossapidolle. Varikko palvelee sijaintinsa puolesta myös kantakaupungin raitioliikennettä ja sen myötä tulevaisuudessa mahdollisesti Töölön raitiovaunuvarikosta voidaan luopua.

2. Bussiliikenne

HKL vuokraa jatkossakin linja-autovarikkoa ml. nykyisen linja-autojen korjaamorakennuksen HSL-alueen operattoreille markkinaehtoisella vuokratasolla. Varikosta ei siten ole tulossa HSL:n tilaajavarikkoa.

HSL haluaa ylläpitää linja-autoliikenteen kilpailuedellytyksiä alueellaan. Tämä edellyttää riittävien varikkotoiminnallisuuksien ja -kapasiteetin varmistamista keskeisillä paikoilla eri puolilla seutua. Ruskeasuon linja-autovarikko tukee kokonsa, sijaintinsa ja varustuksensa puolesta tätä pyrkimystä.

HSL on osallistunut vuoden 2020 alussa Espoon kaupungin linja-autovarikoiden selvityshankkeeseen. Selvityksessä toteutettiin HSL:n nykyisille liikennöitsijöille kysely. Vastauksista tuli ilmi, että liikennöitsijät eivät pidä tilaajavarikkoa tarpeellisena vaan pitävät mieluummin varikon järjestämisvastuun itsellään. Oma varikko nähtiin kilpailutekijänä, joka mahdollistaa paremmin oman toiminnan innovoinnin. Pienet ja keskisuuret liikennöitsijät olivat myönteisempiä tilaajan järjestämälle varikoille, mutta eivät näe itsellään mahdollisuutta tarjota suuriin liikennöintikohteisiin, joita varikon kytkeminen liikennöintisopimukseen Ruskeasuon kokoisella suurella varikolla tarkoittaisi.

Ottaen huomioon liikennöitsijöiden em. kannanotot, Ojangon tilaajavarikon kilpailuttamisesta saadut kokemukset sekä Ruskeasuon varikon suuri kapasiteetti, 15-20 % koko HSL-liikenteen bussimäärästä, ei tilaajavarikkomallin toteuttaminen Ruskeasuon varikon yhteydessä ole tarkoituksenmukaista.

HKL:n on teettänyt linja-autovarikosta markkinavuokraselvitysten v. 2020. Tämän selvityksen sekä HSL:n omien selvitysten ja arvioiden perusteella HSL katsoo, että HKL voi määrittellä linja-autovarikon vuokran em. markkinavuokraselvityksen perusteella ottaen huomioon varikon kapasiteetin ja toiminnallisuuksien muutokset.

Toteutusratkaisu

Varikon säilytyshallin kapasiteetti on n. 100 raitiovaunua, joista 70 kpl on enintään 27,5-metrisiä Artic- tai vastaavia raitiovaunuja ja 30 kpl enintään 34-metristä Artic XL- tai vastaavia raitiovaunuja. Raitiovaunuvarikolla on yhteensä 17 paikkaa vaunujen huolto- ja korjaustoimenpiteitä varten. Varikon suunnittelussa on hyödynnetty kaikki käytettävissä oleva tila, jotta ahtaaseen tilaan on saatu maksimaalinen määrä kalustoa ja huoltopaikkoja. Varikon toiminnallisuuteen tulee kiinnittää huomiota jatkossa kunnossapitotoimintaa suunniteltaessa.

Kunnossapitopaikkoja on vähän suhteessa säilytyspaikkojen kokonaismäärään. Hankesuunnitelman mukaan Ruskeasuon varikkoa ei ole mitoitettu isommille kunnossapitotöille, jotka varaavat raidepaikan pitkäksi aikaa. Esimerkiksi isommille kolarikorjauksille on tarpeen varata tilaa Vallilan ja myöhemmin Koskelan varikoilta. HSL edellyttää, että koko raitiovaunuvarikkokokonaisuuden tulee tulevaisuudessa toimia myös mahdollisessa monitoimijaympäristössä.

Hankesuunnitelman mukaan Ruskeasuon raitiovaunuvarikko on muuntojoustava eripituisten raitiovaunujen säilytyksen ja huoltotoimintojen suhteen sekä raidegeometrian väliin jäävien tilojen hyötykäytön mahdollisuuksien osalta. Muuntojoustavuus on huomioitu myös esim. henkilökunnan sosiaalitulojen suunnittelussa, jotta tiloja voidaan tarpeen mukaan jakaa eri suhteissa ilman rakennusteknisiä töitä. HSL pitää tärkeänä, että tiloja voidaan tarpeen mukaan eriyttää ja mahdollistaa erilaiset liikenteen järjestämistavat.

Linja-auto- ja raitioliikenne risteävät raitiovaunuvarikon ympäriajoraiteiden kohdalla, kun linja-autot peruuttavat hallista kiskoille. Linja-autojen ja raitiovaunujen liikkumista täytyy yhteensovittaa operattoreiden kesken. Risteävistä kulkuteistä aiheutuvia riskejä voidaan minimoida myös varikon yhteisellä liikenteenohjausjärjestelmällä ja liikennevalojärjestelyillä, jolloin raitio- ja linja-autoliikennettä ohjataan niin, että liikennöinti varikolla on turvallista.

Koko uuden raitiovaunuvarikon halli on korkea tilaa ja mikä tahansa paikka on muutettavissa kattohuoltopaikaksi tai nostopaikaksi. Huoltomontun paikkaa ei voida jälkikäteen muuttaa ja HSL:n näkemyksen mukaan varikolla tulee varautua ylimääräiseen monttupaikkaan jo alkuvaiheessa. Näin mahdollistetaan huoltotoiminnan kehittäminen ja toimintaympäristön muutokset pitkälle tulevaisuuteen.

Kustannusvaikutukset

Ruskeasuon raitiovaunu- ja linja-autovarikon hankesuunnitelman kustannusarvio on kokonaisuudessaan n. 145 milj. euroa. Tämän lisäksi suunnitelmassa on varauduttu 4,5 milj. eurolla nykyisen linja-autovarikon väistöratkaisuihin. Varikkoa rasittaa lisäksi nykyisen linja-autovarikon 4,2 M€:n laina.

Hankkeen kaikki kustannukset jyvitetään raitiovaunuvarikolle. Hankkeessa pienennetään linja-autovarikon kokoa nykyisestä 270:sta 220:en linja-autoon. Lisäksi kannelle sijoittuva linja-autojen säilytys tulee lisäämään siirtoajoja varikon sisällä linja-autojen säilytyskannen ja huoltohallien sekä pesupaikan välillä.

Hankkeen laskennallinen vaikutus lipunhintoihin on n. 2,3 %. Kirjoita selostus

Ehdotus

Hallitus päättää

- a) ilmoittaa HKL:lle Ruskeasuon raitiotievarikon olevan tarpeellinen tulevien raitioliikennehankkeiden kannalta;
- b) todeta toteutusratkaisun vastaavan HSL:n tarpeita kehittää alueen raitiotieliikennettä; sekä
- c) sitoutua HKL:n Ruskeasuon raitiovaunu- ja linja-autovarikon hankesuunnitelmassa esitettyihin kustannuksiin sillä edellytyksellä, että varikkokokonaisuuden toteutuksessa otetaan huomioon raitioliikenteen monitoimijaympäristö tulevaisuudessa.

Käsittely

Asia päätettiin käsitellä asiakohtana 209.

Osastonjohtaja Tero Anttila selosti asiaa kokouksessa.

Päätös

Hallitus päätti hyväksyä ehdotuksen yksimielisesti.